

Vasos comunicants

Polítiques lingüístiques en un país partit

FERRAN SUAY

Responsable de Política Lingüística d'ACPV, vice-president d'ELEN (Equality Languages European Network), professor de la Universitat de València

Per a conèixer quina política lingüística aspira a fer Espanya, cal mirar cap al País Valencià. Ho diu el professor Moreno Cabrera (Universidad Autónoma de Madrid) i hi ha molta gent que fa anys i panys que ho sap. I podria referir-se també a la situació a les illes Balears, amb la persecució ferotge del català per part del govern ultracastellanista de José Ramón Bauzá, o a la de la Franja amb la invenció insultant del LAPAO per a reblar el clau de la persecució institucional del català. Totes tres serveixen perfectament per a il·lustrar les intencions de l'espanyolisme respecte a la nostra cultura: l'objectiu prioritari és exterminar-la com més prompte millor.

Hi podríem afegir que per a saber quina conducta lingüística volen que assumim, només cal mirar com es comporten les figures visibles del PP valencià. Esquemàticament, podem resumir la seua conducta en uns pocs punts:

- 1) Molts, senzillament, no estan capacitats per a expressar-se en la llengua pròpia dels valencians, i ho fan, el 100% de les vegades, en la dels castellans.
- 2) Els que la saben, la fan servir, bàsicament, per a parlar de temes relacionats amb la llengua, i fonamentalment per a generar conflicte entorn del nom, l'origen o la normativa.

3) Consideren que ser valencianoparlant és un defecte pel qual cal demanar disculpes (declaracions textuais de l'actual portaveu del govern valencià, María José Català).

4) Posen bastons a les rodes a qualsevol iniciativa orientada a incrementar el grau de normalitat del català, en qualsevol dels àmbits possibles d'ús (escola, espectacles, administració...).

Si en algun moment ha estat possible sostenir el miratge que a Catalunya la situació era essencialment distinta, l'aplicació forçosa de l'anomenada llei Wert l'ha esmicolat completament. El supremacisme lingüístic inherent a la idea de l'espanyolitat ha mostrat clarament les banyes amb aquesta llei que considera, d'una manera grollerament clara, que unes persones, les que opten pel castellà, són superiors a unes altres, les que prefereixen el català.

No més «oasi català», ni tan sols en el terreny de l'educació escolar.

Amb tot això, cal posar-se unes ulleres molt fosques per a no veure que les polítiques lingüístiques a Catalunya, al País Valencià, a les Illes i a la Franja de Ponent són vasos comunicants perfectes. Tot allò que s'esdevé en algun dels territoris legislativament més desfavorits acaba afectant els altres (i no viceversa). Cert és que el factor

comú és que tots estem, de moment, sota sobirania espanyola. I també que la situació sociopolítica és sensiblement diferent en el cas de Catalunya, que albira ara una nova sobirania en el futur pròxim, i amb això, la idea que la situació lingüística canviarà radicalment aviat.

Seria difícil negar aquesta possibilitat (no hi ha dubte que amb sobirania pròpia es poden produir molts canvis en tots els àmbits), però al mateix temps no és fàcil predir en quin sentit es produiran aquests canvis. El que sí queda clar (si més no per a qui escriu açò) és que els vasos continuaran essent comunicants. Un estat català independent tindrà un impacte indubtable sobre els ciutadans que viuen dins el seu territori. També en tindrà, però, sobre els qui no viurem a Catalunya i continuarem, per tant, temporalment, sota sobirania espanyola. No em considere capacitat per a opinar amb autoritat sobre el grau de reconeixement formal que hauria de tenir el castellà en la futura República Catalana. Sí que puc afirmar, tanmateix, que la situació en què ens trobarem els catalanoparlants residents als altres territoris en dependrà en bona mesura.

No sóc partidari de cap política de supremacisme lingüístic: ni de les que ens juguen en contra (totes les que

hem conegut fins ara) ni de les que es podrien aplicar amb la intenció d'afavorir el català. Sóc decididament partidari del respecte a tots els parlants de totes les llengües (aclariment important: «respecte» i «oficialitat» no són sinònims). I estic igualment a favor que els catalanoparlants al País Valencià, a les illes o a la Franja puguem exercir plenament els nostres drets lingüístics. No sols aquells que ens reconeixen actualment les lleis espanyoles vigents, que són lletra morta en molts casos, sinó els que ens corresponen d'acord amb la legalitat internacional, i particularment, amb la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELRM), signada i ratificada (any 2000) pel govern espanyol.

Tot això, fins ara, depenia exclusivament dels avanços que es podien fer dins cada territori. I és així com les distintes legislacions reflecteixen fidelment la correlació de forces que les forces autòctones havien pogut acon-

seguir, dins la legislació profundament tramposa que ens va deixar el simulacre de democràcia perpetrat en la mort de Franco i cristallitzat (mai millor dit) en la Constitució espanyola de 1978. Serà amb la sobirania de Catalunya que hi haurà un nou actor en joc. Per primera vegada hi haurà un estat potent (el cas d'Andorra és diguem-ne especial) que podrà legislar, entre moltes altres coses, sobre els drets lingüístics dels ciutadans.

I em sembla bé que els líders polítics hagen manifestat la seua intenció de respectar els drets de les persones castellanoparlants. És democràticament correcte. Ara bé, no crec que aquests drets a Catalunya hagen de ser independents dels drets de què els catalanoparlants podem gaudir en els nostres territoris de residència. No ho haurien de ser. L'Estat espanyol no és precisament conegut pel seu respecte als drets humans; molt menys als lingüístics. I a ningú no escapa que la

temptació de centralitzar i «espanyolitzar» encara més serà un perill evident després de la independència de Catalunya.

Crec que donar per fet que el castellà hi serà oficial equival a declarar que la nostra sort, la dels catalanoparlants del País Valencià, les Illes Balears i la Franja no els importa. El respecte a un elemental principi d'igualtat recomana, com a mínim, entrar en una equació en què els drets lingüístics de tothom compten; no sols els de les persones que prefereixen usar el castellà a Catalunya, sinó també els d'aquells que preferim viure en la nostra llengua als altres territoris de parla catalana.

Diguem-ho clar: deixar això plenament en les mans de la bona voluntat del govern espanyol equival a desentendre's de nosaltres. Francament, no és això el que esperem de les forces polítiques que resultaran decisives des dels primers moments de la futura República Catalana. ♦

Parlar en castellà

ANDREU SALOM I MIR

Fins a principis del segle xx, a Mallorca era molt poc habitual, gairebé una raresa, que els illencs poc il·lustrats o gens (la majoria de la població) tinguessin algun contacte amb gent de parla castellana, llevat que fossin mariners. Tan sols algun contacte fugisser amb algun soldat o funcionari vingut d'Espanya els podia permetre la possibilitat de sentir la llengua de Cervantes. Les classes populars no la sabien parlar, i amb moltes dificultats arribaven a entendre-la, i encara parcialment. Únicament les classes privilegiades tenien accés al coneixement d'aqueixa llengua, especialment si tenien algun tipus de pretensió política, social o econòmica (la diglòssia de les elits autòctones era un fet palpable). El

castellà era la llengua oficial de l'Estat central, la llengua A, la llengua formal, pròpia dels àmbits oficials i de les ocasions solemnes, mentre que el català/mallorquí era la llengua informal, la llengua B, la de cada dia, la d'anar per casa, l'única parla de les classes baixes. És per això que, si en alguna ocasió hom sentia algunes frases, o qualque discussió, en castellà o *foraster*, que era com es denominava popularment aquesta llengua, la sorpresa solia ser considerable, sobretot si tenia prou repercussió perquè, com a notícia, sortís publicada en algun diari local, com una en què dos *forasters* armaren un escàndol en una pensió de Ciutat.

En aquest context, que sociolingüísticament havia variat ben poc en uns

quants segles, no deixa de tenir una certa lògica que l'expressió «parlar en castellà» tingués determinats significats relacionats amb la manca de comprensió o la inintelligibilitat dels mots. El primer, i més conegut, és el de 'estar embriac', o 'anar moix', però també fa referència, curiosament, al cantar de la perdiu, dit també *escotxejar*, que també vol dir 'parlar seguit seguit i d'una manera no gaire intel·ligible', accepció relacionada, doncs, amb el fet de parlar en castellà. Així, doncs, els nostres avis, monolingües catalans, tenien clar que, en el seu món lingüístic, el castellà era un element extern i estrany, superflu i prescindible, per la qual cosa té tota la seva coherència l'abast semàntic que donaren al terme. ♦